A Könyvtár történetének főbb eseményei

Acta Comitiorum Regni Hungariae 1825–1827, Tom. I. 281–283. Teleki József felajánlása

1826

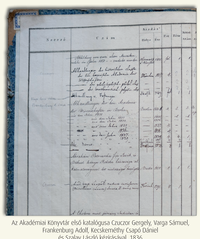
Március 17-én Gróf Teleki József az országgyűlésen felajánlja a Teleki család mintegy 30 000 kötetből álló pesti könyvtárát a nemrég megalapított Magyar Tudós Társaság számára.

1831

Az Akadémiai Könyvtár megkezdi működését a Deron-házban (későbbi nevén Nákó-palota), ahol Toldy Ferenc segédjegyző és levéltárnok viseli gondját a folyóiratoknak. Megérkezik az első könyvadomány Schams Ferenctől. Megindul a külföldi kiadványcsere.

Toldy Ferenc (1805–1875)
Barabás Miklós litográfiája, 1845

Az Akadémia Könyvtár első katalógusa Czuczor Gergely, Varga Sámuel, Frankenburg Adolf, Kecskeméthy Csapó Dániel és Szalay László kézírásával, 1836

1833

A Tudós Társaság átköltözik a Trattner–Károlyi-házba, ahol a Teleki-könyvtártól független állományrész szerzői katalógusát Czuczor Gergely vezeti.

1834–1836

Kresznerics Ferenc, Marczibányi Líviusz, Pázmándi Horvát Endre könyvadományai, Teleki József további ajándékai. Tulajdonosi pecsétet készíttetnek a Könyvtár dokumentumai számára.

A Teleki-gyűjtemény és az Akadémiai Könyvtár pecsétnyomói, 1836

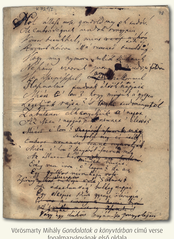
A *Rohonci kódex* a Batthyányak adományából

1838

A Batthyány fivérek adományai: a rohonci kastélyból és a kisbéri kastélyból érkező kb. 30 000 kötet. A Trattner–Károlyi-ház 2. emeletén termeket bérelnek a könyvtár számára.

1840

Az 1839–40. évi országgyűlésen törvényben rögzítik a Magyar Tudós Társaság kötelespéldányjogát.

Vörösmarty Mihály *Gondolatok a könyvtárban* című verse fogalmazványának első oldala

1844

Az alapító Teleki-könyvtárat átszállítják a Szervita téri Teleki-palotából a Trattner–Károlyi-házba, és saját szakrend szerint állítják fel. December 23-án az Akadémiai Könyvtár megnyílik a tudós közönség számára. Ebből az alkalomból írta Vörösmarty Mihály a *Gondolatok a könyvtárban* című versét.

Részlet az 1846 és 1862 között vezetett könyvkölcsönzési naplóból

1848

Repiczky János orientalistát, az MTA levelező tagját alkönyvtárnoknak nevezik ki.

Jancsó Imre (1793–1848), ismeretlen szerző akvarellje

1850

Teleki József elnök régi magyar nyomtatványok és kéziratok adományozására szólítja fel a művelt nagyközönséget. Az Akadémia megvásárolja Jancsó Imre nagyértékű régikönyv-, kép- és térképgyűjteményét.

1851

Júniusban Teleki József kinevezi Hunfalvy Pál nyelvészt, az MTA levelező tagját az Akadémiai Könyvtár könyvtárnokává.

Hunfalvy Pál (1810–1891)
Schrecker Ignác felvétele, 1865

200
MTA
1826
K

A szikáki Teleki-sírbolt, Teleki József nyughelye

1855

Február 15-én meghal Teleki József elnök, végrendeletében újabb értékes könyvadományokat hagy a Könyvtárra.

Budenz József (1836–1892)
Schrecker Ignác felvétele, 1865

Römer Flóris (1815–1889)
Schrecker Ignác felvétele, 1865

1861

Új munkatársak a Könyvtárban: Budenz József nyelvész akadémikust alkönyvtárnokká, Römer Flóris régész akadémikust érem- és kézirattári őrré nevezik ki.

A Magyar Tudományos Akadémia palotájának építése, 1864 körül

1863

Bizottság alakul a Könyvtár költöztetésének előkészítésére, és a könyvállomány új felállítási rendjének kialakítására. Teleki Sándor hozzájárul az alapító Teleki-könyvtár és a többi könyvtári rész összeolvasztásához.

Az Akadémiai Könyvtár a palota megnyitásakor
metszet a Vasárnapi Újság 1865. december 10-i számában

1865

Az Akadémiai Könyvtár beköltözik a Magyar Tudományos Akadémia újonnan átadott palotájába. Megkezdődik a könyvek felállítása az egységes új szakrend szerint. Megalakul a Könyvtári Bizottság, elkészül az első használati szabályzat.

Árva várának udvara
Thomas Ender aquarellje, 1800

1868

Ismét megnyílik a Könyvtár a nagyközönség előtt. Gróf Waldstein János a Magyar Tudományos Akadémiának adományozza Thomas Ender osztrák tájképfestő 219 akvarelljét (Waldstein-gyűjtemény), amelyet a Kézirattár őriz.

Az 1866 és 1887 között vezetett gyarapodási
napló első oldala

1869

A Könyvtár ekkortól az első világháború végéig évi 5000 korona állami támogatást kap, elsősorban állománygyarapításra.

Körösi Csoma Sándor (1784–1842)
Schöffl Ágoston rajza után készült litográfia

Szilágyi Dániel (1831–1885)
Bitó Géza rajza Dehain konstantinápolyi fényképe után, 1886

1885

Duka Tivadar a Magyar Tudományos Akadémiának adományozza Körösi Csoma Sándor orientalista nyelvtudósnak, az első angol–tibeti szótár és nyelvtankönyv szerzőjének hagyatékát. Az MTA megvásárolja Szilágyi Dániel konstantinápolyi kéziratait.

Hellebrant Árpád (1855–1925)
Ellinger Ede felvétele, 1880

1886

Megjelenik Hellebrant Árpád *A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában levő ősnyomtatványoknak jegyzéke* című kötete.

Fröhlich Róbert (1844–1894)
portré a Vasárnapi Újságból, 1895

1893

Januárban Fröhlich Róbert ókortörténészt, az MTA levelező tagját nevezik ki főkönyvtárnoknak.

Heller Ágost (1843–1902)
ismeretlen felvétele, 1879

1894

Novemberben Heller Ágost fizikus, az MTA rendes tagja lesz az Akadémiai Könyvtár főkönyvtárnoka.

MTA 200 ÉVES A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

A Goethe-szoba, Erdélyi Mór felvétele, 1905 körül

1895

Elischer Gyula a Magyar Tudományos Akadémiának ajándékozza nagybátyja, Elischer Boldizsár Goethe-gyűjteményét, amelyből állandó kiállítást rendeznek a nagyközönség számára a Könyvtár felügyelete alatt.

1896

Heller Ágost és Duka Tivadar képviselik Magyarországot a Royal Society nemzetközi bibliográfiai konferenciáján.

Nyomdai elszámolások kötelespéldányokról, 1918

1897

Az Országgyűlés elfogadja az 1897. évi 41. törvényt a kötelespéldányok beszolgáltatásáról, elismerve az Akadémiai Könyvtár jogosultságát is.

Az Akadémia Könyvtár nyomtatott oklevélgyűjteményének jegyzéke, 1908

1901

A Kézirattárban őrzött régi kancelláriai iratokat, valamint az 1848–49. évi miniszterelnökségi és belügyminiszteri irományokat a belügyminiszter kérésére átadják az Országos Levéltárnak.

Szily Kálmán (1838–1924)
Erdélyi Mór felvétele, 1898

Széchenyi István írószobája az 1905-ben megnyílt Széchenyi-múzeumban

1905

Áprilisban Szily Kálmán fizikust és nyelvészt, az MTA rendes tagját nevezik ki főkönyvtárnoknak. November 3-án megnyílik a Széchenyi-múzeum az MTA palotájának első emeletén a Könyvtár különgyűjteményeként.

Ráth György (1828–1905)
ismeretlen felvétele, 1900 körül

Kaufmann Dávid (1852–1899)
Koller Ignác utódai felvétele, 1899

1905-1906

Ráth György az Akadémiai Könyvtárra hagyja mintegy 2300 kötetből álló hungarika-gyűjteményét. Kaufmann Dávid értékes középkori héber kéziratai szintén az Akadémiai Könyvtárba kerülnek.

1910

Megkezdődik az akadémiai tagok külföldön megjelent publikációinak gyűjtése.

Kőhalmi Bélának, a Közoktatásügyi Népbiztosság könyvtárügyi helyettes megbízottjának levele a főiskolai hallgatók kölcsönzésének ügyében a tanácsköztársaság idején

1911-1912

Egy bérlakást és a főkönyvtárnoki lakást könyvtárrá alakítják az Akadémia palotájában.

1917-1920

Szénhiány miatt a Könyvtár a téli hónapokban zárva tart.

Mészöly Gedeon (1880–1960), Viszota Gyula (1871–1947) és Hellebrant Árpád (1855–1925) a Könyvtár hivatali helyiségében

1923

A könyvtár állandó alkalmazottai (a főkönyvtárnok kivételével) az 1922-ben létrehozott Országos Magyar Gyűjteményegyetem létszámába kerülnek át. Az Akadémiai Könyvtár 10 millió korona rendkívüli államsegélyben részesül.

Ferenczi Zoltán (1857–1927)
ismeretlen felvétele, 1920

1925

Ferenczi Zoltán irodalomtörténészt, az MTA rendes tagját nevezik ki főkönyvtárnoknak. Az MTA megkapja Kégl Sándor iranista akadémikus rendkívül értékes könyvtárát.

200 MTAK 1826

1927

Szinnyei József nyelvész akadémikus lesz az Akadémiai Könyvtár főkönyvtárnoka.

Szinnyei József (1857–1943) ismeretlen felvétele

Szinnyei főkönyvtárnoki körlevele, 1930

Stobaios *Eclogarum libri duo* címoldala (Antverpiae, Plantini, 1575)
Vigyázó Sándor autográf megegyezésével

1928

A Vigyázó család összes birtoka és 17 000 kötetes családi könyvtára (kódexek, ősnyomtatványok, régi magyar könyvek gazdag gyűjteménye) Gróf Vigyázó Ferenc végrendelete értelmében az Akadémia tulajdonába kerül.

1943

Melich János nyelvész, az MTA rendes tagja lesz a főkönyvtárnok. Megkezdődik a Könyvtár értékeinek biztonságba helyezése.

Melich János (1872–1963) a corvin-lánccal, 1939

1944

Április 3-tól az olvasóterem bezár, a Könyvtárat csak az Akadémia tagjai és tudósok használhatják.

1945

Az ostrom idején súlyos károk érik az Akadémia épületét, benne a Könyvtár helyiségeit, a könyvtári állomány azonban csak kisebb károkat szenved.

Az olvasóterem sarokrésze 1945 februárjában

A Nemzeti Casino könyvtárterme, Klösz György felvétele

1946

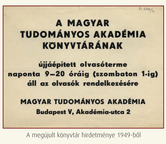
Megkezdik a helyreállítási munkálatokat és a Könyvtár használhatóvá tételét. A Nemzeti Casino könyvtára az Akadémiai Könyvtárhoz kerül.

1948

Az MTA nagygyűlése Keresztury Dezső irodalomtörténészt, az MTA levelező tagját választja meg főkönyvtárnoknak.

Keresztury Dezső (1904–1996)

A megújult könyvtár hirdetménye 1949-ből

Scher Tibor (1912–1975)

Könyvtári előadó 1950 körül

1950

Az MTA szovjet mintára történő átalakítása után (1949. december) az Akadémiai Könyvtár is pártfelügyelet alá kerül, és átszervezik. Az MTA elnöke a Minisztertanács jóváhagyásával Scher Tibor ókortörténészt, hebraistát nevezi ki az Akadémiai Könyvtár igazgatójának. Elkezdődik a gyűjtőkör és a feladatkör átalakítása.

1951

Önálló szervezeti egységként megnyílik a Keleti Gyűjtemény az MTA Székházának földszintjén, valamint a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye az első emeleten. Elkészül a Könyvtár első ötéves terve.

A Keleti Gyűjtemény olvasóterme 1951-ben

Haraszthy Gyula (1910–1990)

Kovács Máté (1906–1972)

Mátrai László (1909–1983)

1952-1953

Háromtagú bizottság (Haraszthy Gyula, Kovács Máté és Mátrai László) irányítja a Könyvtárat.

1953

Szeptemberben Haraszthy Gyulát nevezik ki igazgatónak. Megkezdődnek a szervezeti átalakítások, létrejön a kötészeti és mikrofilm alosztály. Megélénkülnek a nemzetközi cserekapcsolatok.

A kötészeti részleg az MTA székházában. Előtérben Ifidor Katalin

MTA 200 ÉVES A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

A *Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kiadványai* sorozat első kötete

1956

Megindult a könyvtári tudományos kiadványsorozat a *Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kiadványai* címmel. A forradalom idején megalakul a Könyvtár forradalmi bizottsága, amely tiltakozik a személyzeti anyag elégetése miatt.

1960

A forradalomban betöltött szerepe miatt menesztik Haraszthy Gyulát. Rózsa György lesz az Akadémiai Könyvtár igazgatója. Az Akadémiai Könyvtár a kutatóintézeti könyvtári hálózat központi intézménye lesz.

Határozat fegyelmi eljárás megindításáról a Könyvtár munkatársai ellen, 1957

Rózsa György (1922–2005)
Rózsa Gábor felvétele, 1974

Az Akadémiai Levéltár első dolgozói 1964 márciusában (Szelei László, Kiss Kálmánné)

1964

Az Akadémia Elnöksége döntése alapján megkezdi munkáját az Akadémiai Levéltár az Akadémiai Könyvtár szervezeti egységeként.

1961-1968

Tervek készülnek az Akadémiai Könyvtár új épületéhez, de az építkezésre gazdasági nehézségek miatt nem kerül sor.

A Középülettervező Vállalat makettje a Könyvtár meg nem valósult épületéről, 1966

1969

Kiépül a tudományos adatszolgáltatási rendszer, megszilárdul az akadémiai könyvtári hálózat.

1969-1975

Amíg Rózsa György a genfi ENSZ Könyvtár igazgatói tisztségét tölti be, Rejtő István igazgatóhelyettes vezeti a Könyvtárat.

Rejtő István (1928–1991)

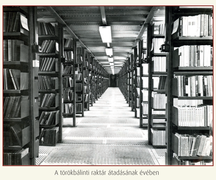
Az Informatikai és Tudományelemzési Kutatási Főosztály beásata az MTA székházának 3. emeletén, 1984

1979

A Könyvtárban megalakul az Informatikai és Tudományelemzési Kutatási Főosztály.

1983

A Könyvtár birtokba veszi a törökbálinti raktárat.

A törökbálinti raktár átadásának évében

Az Akadémiai Könyvtár épületének avatóünnepsége 1988. november 3-án (Rózsa György, Berend T. Iván, Pozsgay Imre, Láng István, Braun Tibor, Szentágothai János)

1988

Novemberben átadják a nagyközönség számára az Akadémiai Könyvtár új épületét, amelyet az MTA egykori bérházából alakítottak ki.

A katalóguscédulákat fokozatosan felváltotta az online katalógus

1992

A könyvtári munkafolyamatok automatizálása és gépesítése érdekében bevezetik az Aleph integrált könyvtári rendszert.

Az Akadémiai Könyvtár Arany János utcai homlokzata

1994

A Könyvtári Bizottság a Vezetői Kollégium állandó bizottságaként működik.

1996

Engel Pál történész akadémikust nevezik ki a Könyvtár főigazgatójának.

Engel Pál (1938–2001)

200 MTA 1826 K

Domsa Károlyné (1943–2014)

1997–2006

Domsa Károlyné főigazgatóhelyettes vezeti az intézményt.

1998–1999

Náray-Szabó Gábor kémikus akadémikus, az MTA főtitkárhelyettese felügyeli a Könyvtár működését. Befejeződik az Akadémiai Könyvtár konszolidációja.

Náray-Szabó Gábor

2006

Májusban Náray-Szabó Gábor lesz a Könyvtár főigazgatója. A kulturális szerep erősítéseként létrejön az Agora-program.

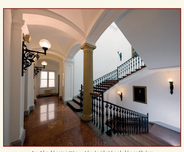
Kahlling Edit: *Radnóti Miklós és Radnóti Miklósné Gyarmati Fanni hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Kézirattárában* I–II., Budapest, MTA KIK, 2021

2008

Gyarmati Fanni, Radnóti Miklós özvegye a Könyvtárnak ajándékozza férje hagyatékát.

2009

Felkerül az UNESCO Világemlékezet listájára Bolyai János Appendixe és Körösi Csoma Sándor archívuma. Online elérhető tudományos repozitóriumot hoznak létre REAL néven (https://real.mtak.hu).

Az Akadémiai Könyvtár épületének lépcsőháza

2012

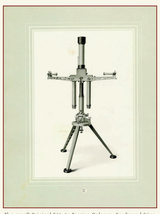
Az Akadémiai Könyvtár új nevet (MTA Könyvtár és Információs Központ), új szervezeti egységeket (Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály; Lukács Archívum és Könyvtár) és országos közfeladatokat kap (Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program, Magyar Tudományos Művek Tára).

Monok István

2013

Monok István könyvtáros, művelődéstörténész, az MTA doktora lesz a főigazgató. A Kézirattárba kerül Illyés Gyula hagyatéka.

The small Original Eötvös Torsion Balance, Ferdinand Süss. Precision Mechanical and Optical Works Limited. Budapest , 1928

2015

Az Eötvös Loránd fizikus által tervezett torziós ingáról 1928-ban készült, a Kézirattárban őrzött ritka nyomtatvány felkerül az UNESCO Világemlékezet listájára.

Erdélyi János hagyatéka

2021

Erdélyi János 19. századi költő, esztéta, néprajzkutató akadémikus hagyatéka az MTA tulajdonába kerül.

Csoportkép a LIBER 2023. évi konferenciájának résztvevőiről

2023

Az MTA Könyvtár és Információs Központ ad otthont Európa legnagyobb szak- és kutatókönyvtári szakmai szervezete, a LIBER éves konferenciájának július 5. és 7. között. A rendezvényen 420 intézmény közel 500 képviselője vesz részt.

Rozsondai Béla és Rozsondai Marianne bemutatja rendkívül értékes adományát

2025

Bevezetik az ALMA felhőalapú, újgenerációs integrált könyvtári rendszert.
Az Akadémiai Könyvtár egykori munkatársai, Rozsondai Marianne és Rozsondai Béla rendkívül értékes, 55 ősnyomtatványból és 9 antikvából álló adományukkal gazdagítják az intézményt.

MTA 200 ÉVES A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA